A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2016. június 2.*

„Tagállami kötelezettségszegés — Légi közlekedés — 95/93/EGK rendelet — Az Európai Unió repülőterein alkalmazandó résidőkiosztás — A 4. cikk (2) bekezdése — A koordinátor függetlensége — Az »érdekelt fél« fogalma — Repülőtér-irányító szerv — Funkcionális elkülönítés — Finanszírozási rendszer”

A C-205/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 258. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt 2014. április 24-én

az **Európai Bizottság** (képviselik: P. Guerra e Andrade és F. Wilman, meghatalmazotti minőségben)

felperesnek

a **Portugál Köztársaság** (képviselik: L. Inez Fernandes és V. Moura Ramos, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: T. von Danwitz, a negyedik tanács elnöke, az ötödik tanács elnökeként eljárva, D. Šváby (előadó), A. Rosas, Juhász E. és C. Vajda bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. június 11-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2015. szeptember 17-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

**Ítéletet**

1 Keresetével az Európai Bizottság annak kimondását kéri a Bíróságtól, hogy a Portugál Köztársaság – mivel nem biztosította a résidőkiosztás koordinátorának funkcionális és pénzügyi függetlenségét – nem teljesítette a 2009. június 18-i 545/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2009.

* Az eljárás nyelve: portugál.

L 167., 24. o.) módosított, a Közösség repülőterein alkalmazandó résidőkiosztás egységes szabályairól szóló, 1993. január 18-i 95/93/EGK tanácsi rendelet (HL 1993. L 14., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 2. kötet, 3. o.) (a továbbiakban: 95/93 rendelet) 4. cikke (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

## Jogi háttér

*Az uniós jog*

2 Az 95/93 rendelet második, ötödik, hatodik, nyolcadik és tizedik preambulumbekezdésének szövege az alábbi:

„[...] a túlzsúfolt repülőtereken a résidők kiosztását semleges, átlátható és a hátrányos megkülönböztetésektől mentes szabályokra kellene alapozni;

[...]

[...] a koordinált repülőtérért felelős tagállamnak szavatolnia kell egy olyan koordinátor személyének kinevezését, akinek semlegessége nem kérdőjelezhető meg;

[...] az információk átláthatósága alapvető eleme a résidőkiosztás objektív eljárása biztosításának;

[...]

[...] a közösségi politika feladata a verseny elősegítése és a piacra való bejutás ösztönzése; [...] e célok erős támogatást igényelnek az olyan légifuvarozók esetében, amelyek a Közösségen belüli légiútvonalakon szándékoznak működést kezdeni;

[...]

[...] arról is rendelkezni kell, hogy a Közösség piacára új belépőket engedjenek be”.

3 Az említett irányelv 2. cikke többek között a következő fogalommeghatározásokat tartalmazza:

„E rendelet alkalmazásában:

a) »résidő«: egy koordinátor által e rendeletnek megfelelően a koordinált repülőtéren légiközlekedési szolgáltatás működtetéséhez szükséges repülőtéri infrastruktúra teljes körének le- és felszállás céljából, egy adott napon és időpontban történő használatára adott engedély egy koordinátor általi, e rendeletnek megfelelő kiosztás szerint;

[...]

g) »koordinált repülőtér«: bármely olyan repülőtér, ahol a leszálláshoz vagy a felszálláshoz a légifuvarozónak vagy bármely más légijármű-üzembentartónak a koordinátor által számára kiosztott résidővel kell rendelkeznie, az állami légi járatok, kényszerleszállások és humanitárius célú légi járatok kivételével;

[...]

j) »egy repülőtér vezetése«: az a szerv, amely – egyéb tevékenységekhez kapcsoltan vagy más módon – a nemzeti jogszabályok vagy szabályzatok alapján ellátja a repülőtéri létesítmények igazgatásának és kezelésének feladatát, és összehangolja, valamint ellenőrzi az érintett repülőtéren vagy repülőtérrendszeren belül található különféle üzemeltetők tevékenységeit;

[...]"

4 Ugyanezen rendelet „A menetrend-egyeztető és a koordinátor" című 4. cikkének szövege az alábbi:

„(1) A [...] koordinált repülőtérért felelős tagállam feladata, hogy megfelelő képesítéssel rendelkező természetes vagy jogi személyt nevezzen ki [...] koordinátori beosztásba, a repülőteret rendszeresen igénybe vevő légifuvarozókkal, az érdekképviseleti szervezeteikkel, a repülőtér vezetésével és a koordinációs bizottsággal – ha van ilyen bizottság – folytatott konzultációt követően. Ugyanaz a [koordinátor] egyszerre több repülőtérhez is kijelölhető.

(2) Egy [...] koordinált repülőtérért felelős tagállam biztosítja, hogy:

[...]

b) a koordinált repülőtéren a koordinátor független legyen, oly módon, hogy a koordinátort funkcionálisan elkülöníti valamennyi érdekelt féltől. A koordinátorok tevékenységét finanszírozó rendszernek biztosítania kell a koordinátorok független jogállását;

c) a koordinátor e rendeletnek megfelelően semlegesen, megkülönböztetésmentesen és átláthatóan tevékenykedjen.

[...]

(5) A koordinátor egyedüli személyként felelős a résidők kiosztásáért. A résidőket e rendelet rendelkezéseinek megfelelően osztja ki, és gondoskodik arról, hogy sürgős esetben a résidők munkaidőn kívül is kioszthatók legyenek.

(6) [...] A koordinátor ellenőrzi, hogy a légifuvarozók tényleges üzemelése összhangban áll-e a részükre kiosztott résidőkkel. E megfelelőségi ellenőrzéseket a repülőtér irányító szervével és a légiforgalmi irányító hatóságokkal együttműködve végzik, és figyelembe veszik az érintett repülőtérre vonatkozó idő- és egyéb lényeges paramétereket. [...]

[...]

(8) A koordinátor kérésre, észszerű időn belül térítésmentesen az érintett felek, különösen a koordinációs bizottság tagjai vagy megfigyelői rendelkezésére bocsátja felülvizsgálat céljából akár írásos formában, akár pedig egyéb, könnyen elérhető formában a következő tájékoztatásokat:

– a) a légitársaság által kiosztott történeti résidők, időrendben, a repülőteret használó valamennyi légifuvarozó részére;

– b) a kért résidők (eredeti kérelmek) légi fuvarozók szerint és időrendi sorrendben, minden légi fuvarozó tekintetében;

– c) minden kiadott résidő és a még nem teljesített kérelmek is, légifuvarozók szerint és időrendben felsorolva, valamennyi légifuvarozó részére;

– d) a még rendelkezésre álló résidők;

– e) a kiosztás során alkalmazott kritériumokra vonatkozó teljes és részletes információk.”

5 A 95/93 rendelet 5. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a koordinált repülőtéren koordinációs bizottságot hozzanak létre. Ugyanaz a koordinációs bizottság egyszerre több repülőtérhez is kijelölhető. Az e bizottságbeli tagságnak nyitottnak kell lennie legalább a kérdéses repülőtere(ke)t rendszeresen használó légifuvarozók és érdekképviseleti szervezeteik, az érintett repülőtér irányító szerve, a megfelelő légiforgalmi irányításért felelős hatóságok és a repülőteret rendszeresen használó általános légi forgalom képviselői számára.

[…]”

*A portugál jog*

6 A 2008. június 26-i Decreto Lei no 109/2008 (109/2008. sz. törvényrendelet) (*Diário da República*, 1. sorozat, 2008. június 26-i 22. szám, 3965. o.) az 1. cikkének (1) bekezdésében kijelöli a 95/93 rendelet rendelkezéseivel összhangban a koordinált repülőtereket.

7 E törvényrendelet 1. cikkének (2) és (4) bekezdése az Aeroportos de Portugal SA-t (a továbbiakban: ANA) jelöli ki a koordinált repülőtereken alkalmazandó résidőkiosztás nemzeti koordinátorának. Az ANA, egy magánjogi kereskedelmi társaság, a portugál repülőterek irányító szerve is egyben.

8 Az említett törvényrendelet „Függetlenség” címet viselő 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Nemzeti egyeztetői és koordinátori feladatainak a résidők kiosztása érdekében történő ellátása során az ANA biztosítja, hogy ez a tevékenység a megfelelő elkülönítésnek köszönhetően független legyen a repülőtér irányításával kapcsolatos tevékenységétől.

(2) Az előző bekezdés rendelkezéseinek vonatkozásában az ANA [...] biztosítja ezt a függetlenséget, legalábbis funkcionális szinten, és elkülönített könyvelést vezet a résidők koordinálásával összefüggő tevékenységek tekintetében, amely szigorúan el van különítve az egyéb tevékenységgel kapcsolatos elszámolástól.”

9 A 109/2008. sz. törvényrendeletnek „Ellenőrzés és felügyelet” című 8. cikke a következőképpen szól:

„(1) Az Instituto Nacional de Aviação Civil IP [Nemzeti Polgári Légi Közlekedési Intézet, Portugália], feladata a résidőkiosztásnak, valamint a résidő légifuvarozók általi igénybevételének felügyelete.

[...]

(4) A Nemzeti Polgári Légi Közlekedési Intézet feladata egyebek mellett az 5. cikkben meghatározott függetlenség feltételei és követelményei tiszteletben tartásának biztosítása, ennek érdekében megbízhat egy független könyvvizsgálót annak ellenőrzésével, hogy a résidők koordinálásával kapcsolatos szolgáltatások nyújtása és a többi tevékenység között nincs-e pénzügyi mozgás.”

10 E törvényrendelet „Jogsértések” című 9. cikke értelmében:

„(1) A 2004. január 9-i 10/2004 sz. törvényrendelet által jóváhagyott, a polgári légi közlekedés szabályai megsértésének esetére vonatkozó rendszer alkalmazásának vonatkozásában a következő minősül rendkívül súlyos jogsértésnek:

a) az ANA részéről [...] a repülőtér irányító tevékenység [...] és a résidőkiosztás nemzeti koordinációja közötti funkcionális szétválasztás hiánya;

b) az ANA részéről [...] a résidőkiosztás koordinációjával kapcsolatos tevékenységek és az egyéb tevékenységek közötti számviteli szétválasztás hiánya;

[...]”

11 Az 109/2008 törvényrendeletnek a jogsértések kezelésével kapcsolatos 10. cikke így rendelkezik:

„(1) A Nemzeti Polgári Légi Közlekedési Intézet feladata a jelen törvényrendeletben meghatározott jogsértésekkel kapcsolatos jogsértési eljárások kezdeményezése és lefolytatása, valamint a megfelelő bírságok és a kiegészítő szankciók kiszabása.

[...]”

12 Az említett törvényrendelet „Díjak” című 11. cikke értelmében:

„(1) A koordinációs jellegű, valamint a résidők kiosztásával kapcsolatos szolgáltatások nyújtása után, azok igénybevételének ellenértékeként résidőkiosztási díjat kell fizetni, amelynek beszedésére repülőgéputanként, a leszállási és felszállási díjak beszedésével egy időben kerül sor, annak mértékét a polgári légi közlekedésért felelős miniszter rendeletben állapítja meg.

[...]

(3) Az (1) bekezdésben foglalt díj az ANA bevételét képezi.[...]”

13 Az ANA-t illetően, a nº 111-F/2012 Resolução do Conselho de Ministros (111-F/2012. sz. minisztertanácsi határozat) (*Diário da República*, 1. sorozat, 2012. december 28-i 251. szám) értelmében a Portugál Köztársaság úgy határozott, hogy az ANA alaptőkéjének 100%-át, melynek tulajdonosa, a VINCI-Concessions SAS-ra ruházza. E határozat alapján az ANA-t 2013. február 21-én privatizálták.

## A pert megelőző eljárás

14 A Portugália területén lévő repülőtereken történő résidőkiosztással kapcsolatos információk alapján a Bizottság 2012. április 30-án felszólító levelet küldött a Portugál Köztársaságnak, melyben azt állította, hogy az ANA szerkezetében a résidőkiosztás koordinálásával kapcsolatos feladatok (a továbbiakban: DCNS) elvégzése érdekében létrehozott szétválasztás nem felel meg a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésében előírt függetlenségi követelményeknek.

15 A Bizottsága többek között úgy érvelt, hogy mivel a DCNS az ANA egyik részlege, nem jött létre az említett rendelet 4. cikkének (2) bekezdése szerinti funkcionális elkülönítés. Ezenkívül a DCNS finanszírozása nem volt alkalmas függetlenségének biztosítására. Az ilyen függetlenséget ugyanis csak a DCNS saját könyvelésével és költségvetésével lehet biztosítani. Márpedig a Bizottság szerint a DCNS-t teljes egészében az ANA finanszírozta, mivel a 109/2008. sz. törvényrendelet 11. cikkében előírt résidőkiosztási díjat soha nem vezették be.

16 A Portugál Köztársaság 2012. július 19-i levelében válaszolt. Ebben a 109/2008. sz. törvényrendelet 5. cikkére hivatkozott, mely szerint az ANA biztosítja, hogy a repülőtér-irányítási tevékenysége független legyen a résidőkiosztás koordinálásával kapcsolatos feladataitól.

17 A Portugál Köztársaság szerint a DCNS, jóllehet az ANA szerves részét képezi, a koordinátori tevékenységét független módon látja el, mivel rendelkezik saját humánerőforrásokkal, és az ANA-tól elkülönített könyvelést vezet. Ennélfogva a koordinátor függetlensége mind funkcionális, mind pénzügyi szempontból biztosítva van.

18 Mivel a Bizottság e választ nem találta kielégítőnek, 2013. január 25-én indokolással ellátott véleményt intézett a Portugál Köztársasághoz, melyben megismételte a korábban megfogalmazott kifogását, és felhívta az említett tagállamot, hogy e vélemény kézhezvételétől számított két hónapon belül tegye meg észrevételeit.

19 A Portugál Köztársaság 2013. március 27-én válaszolt, megerősítve eredeti álláspontját. Ugyanakkor a Portugál Köztársaság az ANA privatizáicóját követően felismerve annak szükségességét, hogy a résidők koordinálására új szervet hozzon létre, jelezte, hogy ügyelni fog ezen új jogalany létrehozására. Az említett jogalany létrehozására vonatkozóan később egy áttekintő feljegyzést nyújtott be.

20 A Bizottság, mivel az indokolással ellátott kérelemre adott válaszokat nem találta kielégítőnek, benyújtotta a jelen keresetet.

## A keresetről

21 A Bizottság úgy érvel, hogy a Portugál Köztársaság – ellentétben a 95/93 rendelet 4. cikkének (2) bekezdésében előírtakkal – nem biztosítja a résidőkiosztás koordinátorának funkcionális és pénzügyi függetlenségét.

### *Az első, a koordinátor valamennyi érintett féltől való funkcionális elkülönítésére vonatkozó kifogásról*

#### A felek érvei

22 Első kifogásának keretében a Bizottság azt rója fel a Portugál Köztársaságnak, hogy az nem biztosítja a koordinátor függetlenségét oly módon, hogy azt funkcionálisan elkülöníti valamennyi érdekelt féltől a 95/93 rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében.

23 A Bizottság úgy érvel, hogy e rendelkezést tágan kell értelmezni az említett rendelet céljára tekintettel. Ebben az összefüggésben a koordinátor függetlensége mind a diszkrimináció tilalmát, mind a koordinátor pártatlanságát, az információ átláthatóságát, a liberalizációból származó előnyök egyenlőtlen elosztásának és a verseny torzulásának hiányát, a résidők kezelésének hatékonyságát, mind új gazdasági szereplőknek az Európai Unió piacára jutását magában foglalja.

24 A „függetlenség” kifejezés a Bizottság szerint azt jelenti, hogy a koordinátornak olyan jogállása kell legyen, mely lehetővé teszi számára, hogy tevékenységét teljesen szabadon és önállóan, utasításoktól és nyomásgyakorlástól mentesen végezhesse. A koordinátornak a résidőkiosztásban betöltött központi szerepéből következik, hogy annak veszélye, hogy nem tud szabadon tevékenykedni, már elegendő akadályát jelenti annak, hogy függetlenül lássa el feladatkörét.

25 A Bizottság kifejti, hogy a funkcionális szétválasztás követelményét illetően a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében a „valamennyi érdekelt féltől” kifejezés, melynek tág jelentést kell tulajdonítani, nem csupán azokat a légifuvarozókat jelöli, akiket közvetlenül érintenek a koordinátor döntései, hanem valamennyi olyan személyt, akinek érdeke fűződhet ahhoz, hogy a

koordinátor miként osztja ki a koordinált repülőtéren a résidőket. E tekintetben kiemeli, hogy az érintett repülőtér irányító szervének is érdeke fűződhet ehhez, mely érdek alapulhat például a résidőkiosztás koordinálási tevékenységéből repülőtéri díjak formájában származó hasznon, és így e szervet magát is érdekelt félnek kell tekinteni, anélkül hogy ezen érdek fennállását bizonyítani lenne szükséges. Ennélfogva elengedhetetlen, hogy a koordinátor független legyen az irányító szervtől.

26 A jelen esetben a 109/2008. sz. törvényrendelet csupán egy általános szabályt ír elő a koordinátor függetlenségére vonatkozóan. A Bizottság szerint e törvényrendelet értelmében, mivel maga az ANA a koordinátor, neki kell garantálnia is egyben a koordinátor tevékenységének az irányító szervtől való függetlenségét. E tekintetben a Bizottság azt állítja, hogy a Portugál Köztársaság nem pontosította egyfelől, hogy az ANA mily módon biztosította az ANA szerves részét képező DCNS tevékenységének magától az ANA-tól való függetlenségét, mely utóbbi az ANA-val osztozik mind a személyzeten, mind a helyiségeken, és másfelől, hogy milyen garanciák léteztek erre vonatkozóan.

27 A Bizottság kiemeli egyébiránt, hogy a Código português das sociedades comerciais (a gazdasági társaságokról szóló portugál törvénykönyv) úgy rendelkezik, hogy egy olyan részvénytársaság mint az ANA esetében az igazgatótanács irányítja a tevékenységeit, ami azt jelenti, hogy a részvénytársaság valamely részlegének, mint például a DCNS-nek az éves jelentését és beszámolóit az igazgatótanács vizsgálja, aminek következtében a DCNS nem tudja tevékenységét önálló módon az említett társaságtól elkülönülve végezni.

28 A Portugál Köztársaság szerint a DCNS megfelel a 95/93 rendelet 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt követelményeknek. A Portugál Köztársaság úgy érvel, hogy az ANA, mint irányító szerv, nem tekinthető érdekelt félnek, melytől a DCNS-t el kellene különíteni, és mivel a 95/93 rendelet nem határozza meg, hogy mi tekintendő érdekelt félnek, esetenkénti értékelést kell végezni, amit a Bizottság nem tett meg.

29 A jelen esetben az ANA érdekelt félként való minősítése megkövetelné a résidők kiosztásában fennálló közvetlen vagy közvetett érdekének meghatározását és konkrét értékelését. Az ANA, a repülőtér irányító szerve, csak közvetetten, kizárólag a felhasználók számán alapuló repülőtéri díjak felszámítása formájában részesül a résidőkiosztás koordinálási tevékenységből. Ennélfogva kevéssé valószínű, hogy az ANA egyénileg előnyben részesítené egyik vagy másik repülőtér-felhasználót, hiszen abból semmi haszna nem származna. Más lenne a helyzet, ha az ANA valamely légifuvarozó tőkéjében részesedéssel rendelkezne, azonban ez nincs így.

30 Feltételezve, hogy az ANA érdekelt félnek tekinthető, a Portugál Köztársaság biztosítja a koordinátornak a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti függetlenségét. E tagállam szerint e rendelkezés nem írja elő, hogy a koordinátornak az irányító szervtől elkülönülő jogalanynak kell lennie, csupán funkcionális elkülönítést követel meg. Az ANA és a DCNS funkcionális szét van választva, mivel a DCNS tényleges technikai, funkcionális, szervezeti és igazgatási önállósággal bír a résidőkiosztással kapcsolatos tevékenységeket illetően, és ennélfogva döntései egyáltalán nem képezik az ANA mérlegelésének vagy jóváhagyásának tárgyát.

A Bíróság álláspontja

31 A 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának első mondata értelmében az érintett tagállamnak oly módon kell biztosítania „a koordinátor függetlenségét, hogy azt funkcionálisan elkülöníti valamennyi érdekelt féltől”.

32 Következésképpen az első kifogás keretében meg kell vizsgálni, hogy az ANA, mint repülőtér-irányító szerv, „érdekelt félnek” tekintendő-e ezen rendelkezés értelmében, és amennyiben igen, hogy a Portugál Köztársaság biztosította-e a koordinátornak ezen érdekelt féltől való funkcionális elkülönítéséhez szükséges garanciákat.

33 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a 95/93 rendelet nem tartalmazza a koordinátor „funkcionális elkülönítése” fogalmának meghatározását, sem az „érdekelt fél” meghatározását, akitől az előbbit el kell különíteni. E fogalmak terjedelmének meghatározásához ennélfogva nem csupán a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának első mondatát és a koordinátornak minden érdekelt féltől való függetlensége e rendelkezés szerinti célját kell figyelembe venni, hanem az említett rendelet 4. cikke (2) bekezdése c) pontjában meghatározott követelményeket is. E rendelkezés ugyanis kifejti, hogy „a koordinátor e rendeletnek megfelelően semlegesen, megkülönböztetésmentesen és átláthatóan [kell] tevékenykedjen”, e három elem foglaltatik benne tehát a koordinátor feladatának független mivoltában.

34 Először is ami a koordinátor semlegességét illeti, a 95/93 rendelet ötödik preambulumbekezdéséből következik, hogy az „nem kérdőjelezhető meg”. Nem vitatott, hogy egy ilyen követelményt valamennyi érdekelt féllel szemben biztosítani kell.

35 Másodszor meg kell állapítani, hogy a 95/93 rendelet hatodik preambulumbekezdésének értelmében az információk átláthatósága „alapvető eleme a résidőkiosztás objektív eljárása biztosításának”.

36 Harmadszor annak lehetővé tétele érdekében, hogy a koordinátor a 95/93 rendelet célkitűzéseit hatékonyan tudja megvalósítani, a résidőkiosztás eljárásának objektivitása megköveteli, hogy az említett rendelet által rábízott feladatokat mindenfajta nyomásgyakorlástól mentesen láthassa el.

37 A koordinátor függetlenségének funkcionális megközelítését tehát többek között a résidők – valamennyi ilyen résidőt igénylő számára történő – objektív és átlátható kiosztásának követelménye jellemzi.

38 Ami az „érdekelt fél” fogalmát illeti, a Bizottság megerősíti, hogy e fogalomnak tág értelmet kell adni, hogy az jogalanyok tág körét foglalja magába, beleértve a repülőtér-irányító szervet is.

39 Ezzel szemben a Portugál Köztársaság úgy érvel, hogy az érdekelt félnek minősülést eseti alapon kell értékelni, konkrét ellenőrzés alapján, oly módon, hogy a jelen esetben a Bizottság feladata lenne bizonyítani, hogy az irányító szerv érdekelt a résidőkiosztásban.

40 Ez utóbbi érvet már eleve el kell utasítani. A 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának első mondata céljára tekintettel, miszerint biztosítani kell a koordinátor nem megkérdőjelezhető semlegességét, meg kell állapítani, hogy e rendelkezés arra irányul, hogy kizárja annak minden veszélyét, hogy a koordinátor ne tudja feladatát önállóan ellátni.

41 E körülmények között meg kell állapítani, hogy az „érdekelt félnek” kell tekinteni minden olyan jogalanyt, akinek az érdekeit érintheti a résidőkiosztás. Amint arra a Bizottság is rámutat, a repülőtér irányító szervek is ilyen jogalanyok.

42 Egyfelől a 95/93 rendelet 4. cikkének (1) bekezdéséből, valamint e rendelet 4. cikke (8) bekezdésének és 5. cikke (1) bekezdésének együttes olvasatából kitűnik, hogy a repülőtér-irányító szervek, mint a légifuvarozók, beletartoznak a jogalanyok azon körébe, melyeknek joga van arra, hogy kikérjék véleményét a koordinátor kinevezését megelőzően, és arra, hogy tájékoztassák többek között a kért, kiosztott és még rendelkezésre álló résidőkről. E körülmény megerősíti, hogy a 95/93 rendelet azon az előfeltevésen alapul, hogy egy repülőtér irányító szervének érdekeit érintheti a résidőkiosztás, melyért a koordinátor a felelős.

43 Másfelől, amint arra a Bizottság is hivatkozik, egy repülőtér irányító szerve érdekelt lehet abban, hogy a résidőket adott légifuvarozónak osszák ki, még ha nem is rendelkezik e légifuvarozó tőkéjében közvetlen vagy közvetett részesedéssel, mivel ezen érdek például egy adott légifuvarozó és az irányító szerv közötti, repülőtéri helybérletre vonatkozó szerződéseken is alapulhat, vagy ez utóbbi azon óhaján, hogy a szóban forgó repülőtér egy adott légifuvarozó elosztóközpontjává váljon.

44 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az ANA-t, mint portugáliai repülőtér-irányító szervet, „érdekelt félnek” kell tekinteni a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében.

45 E megállapításra tekintettel meg kell vizsgálni, hogy a 109/2008. sz. törvényrendelet a jogilag megkövetelt módon határozza-e meg a koordinátor említett rendelkezés szerinti funkcionális elkülönítésének biztosítására szolgáló garanciákat.

46 Meg kell jegyezni, hogy a 109/2008. sz. törvényrendelet szerint az ANA az, mint mind a koordinátori, mind a repülőtér irányítói feladatok ellátásával megbízott szerv, aki e törvényrendelet 5. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmében gondoskodik arról, hogy a koordinátor tevékenysége megfelelő elkülönítés révén független maradjon a repülőtér irányítási tevékenységtől, és szintén az ANA az, aki e függetlenséget legalábbis funkcionális szinten biztosítja. Egyébiránt az említett törvényrendelet a 8. cikkében meghatározza a résidőkiosztás felügyeleti szervét, és 9. és 10. cikkében meghatározza a súlyos jogsértéseket, valamint a jogsértések e szerv általi kezelésének módját.

47 Meg kell állapítani, hogy a szóban forgó portugál szabályozás által előírt garanciák homályos jellegük miatt nem elegendők a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának első mondatában előírt funkcionális elkülönítés hatékony biztosításához. Az említett szabályozás lényegében kizárólag az ANA önkorlátozására hivatkozik, anélkül, hogy e tekintetben egy megfelelő és pontos keretet írna elő számára.

48 Feltételezve, hogy igaz, amit a Portugál Köztársaság állít, hogy az ANA a gyakorlatban sosem gyakorolt nyomást, és a Nemzeti Polgári Légi Közlekedési Intézethez, a portugáliai polgári légi közlekedési ágazat szabályozó szervéhez semmilyen panaszt nem nyújtottak be a koordinátor tevékenységét illetően, ezen ténymegállapítások hatástalanok azon kérdés vonatkozásában, hogy a Portugál Köztársaság meghozta-e a koordinátor valamennyi érdekelt féltől való függetlenségének biztosításához szükséges jogszabályokat.

49 Következésképpen mivel a 109/2008. sz. törvényrendelet nem ír elő kellően pontos jogszabályokat a koordinátor függetlenségének biztosítására, úgy hogy „a koordinátort funkcionálisan elkülöníti valamennyi érdekelt féltől” a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának első mondata értelmében, a Bizottság első kifogását megalapozottnak kell tekinteni.

*A második, a koordinátort finanszírozó rendszerre vonatkozó kifogásról*

A felek érvei

50 A 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja előírja, hogy a koordinátor tevékenységét finanszírozó rendszernek biztosítania kell ez utóbbi függetlenségét. Ez a Bizottság szerint magában foglalja, hogy a koordinátor elkülönített könyvelést vezet, elkülönített költségvetésből gazdálkodik, és különösen hogy a tevékenységének finanszírozása ne az érdekelt felektől, vagy kizárólag az egyik érdekelt féltől, a jelen esetben a repülőtér irányító szervétől függjön. A jelen esetben a koordinátor finanszírozása kizárólag e szervtől függ, és költségvetését is e szerv hagyja jóvá. Egyébként, még ha a koordinátor külön költséghelyet is képez, valamennyi költségét az irányító szerv viseli, ami nem teszi lehetővé koordinátort finanszírozó rendszer e szervtől való függetlenségének megállapítását.

51 A Portugál Köztársaság szerint a koordinátor függetlenségét a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében biztosító finanszírozási rendszer csupán egyszerű mutató, mely alapján mérhető a koordinátor függetlenségének foka, és nem alapvető jogi követelmény. A résidő-kiosztási díj bevezetésének hiánya tehát nem teszi lehetővé a DCNS függetlensége hiányának megállapítását.

52 A Portugál Köztársaság úgy érvel, hogy a jelen esetben szigorú számviteli elkülönítés áll fenn a DCNS és az ANA tevékenységei között, oly módon, hogy a DCNS külön költséghelyet képez.

A Bíróság álláspontja

53 A 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának második mondata értelmében „a koordinátorok tevékenységét finanszírozó rendszernek biztosítania kell a koordinátorok független jogállását”.

54 A jelen esetben az ANA érdekelt fél, amint az a jelen ítélet 44. pontjából kitűnik. Ennélfogva elengedhetetlen, hogy a DCNS saját költségvetéssel és pénzügyi forrásokkal rendelkezzen annak biztosítása végett, hogy koordinátori feladatait a 95/93 rendelettel összhangban, az ANA befolyásától mentesen gyakorolhassa.

55 A jelen esetben azonban hiányzik a saját forrásokhoz kapcsolódó finanszírozási mechanizmus. Nem vitatott, hogy a portugál szabályozás nem ír elő ilyen mechanizmust, valamint hogy a DCNS forrásai kizárólag az ANA-tól származnak.

56 Egyébiránt a Portugál Köztársaság nem vitatja, hogy a koordinátor működési költségvetésének és éves beszámolóinak elfogadása az ANA igazgatótanácsának kizárólagos hatáskörébe tartozik.

57 A Portugál Köztársaság azon érvét illetően, mely szerint a DCNS külön költséghelyet képez, ezen tény önmagában nem érinti a következtetést, mely szerint a koordinátort teljes mértékben egy érdekelt fél, a jelen esetben az ANA finanszírozza. Ennélfogva a koordinátor tevékenységét finanszírozó rendszer nem tudja biztosítani a koordinátor függetlenségét a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának második mondatában előírt módon.

58 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a Bizottság második kifogása megalapozott.

**A Portugál Köztársaság járulékos kérelmeiről**

59 A Portugál Köztársaság kiegészítő jelleggel azt kéri, hogy a Bíróság állapítsa meg egyfelől azt, hogy „Portugáliában a jelenlegi koordinátor biztosítja a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontjában előírt funkcionális függetlenségre vonatkozó követelménynek való megfelelést”, másfelől pedig hogy „a Portugál Köztársaság teljesíti a 95/93 rendeletből eredő kötelezettségeit”.

60 E kérelmeket illetően meg kell állapítani, hogy egy kötelezettségszegési eljárás keretében a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a Bizottság által benyújtott kérelmen kívüli más kérelmek elbírálására. Következésképpen az említett kérelmeket mint elfogadhatatlanokat el kell utasítani.

61 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Portugál Köztársaság – mivel nem biztosította a résidőkiosztás koordinátorának függetlenségét a koordinátor valamennyi érdekelt féltől való funkcionális elkülönítésével, és nem gondoskodott arról, hogy a koordinátor tevékenységét finanszírozó rendszer biztosítsa a koordinátor függetlenségét – nem teljesítette a 95/93 rendelet 4. cikke (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

**A költségekről**

62 A Bíróság eljárási szabályzata 138. cikkének (1) bekezdése alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Portugál Köztársaságot, mivel a kötelezettségszegés megállapítást nyert, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

1) **A Portugál Köztársaság – mivel nem biztosította a résidőkiosztás koordinátorának függetlenségét a koordinátor valamennyi érdekelt féltől való funkcionális elkülönítésével, és nem gondoskodott arról, hogy a koordinátor tevékenységét finanszírozó rendszer biztosítsa a koordinátor függetlenségét – nem teljesítette a 2009. június 18-i 545/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a Közösség repülőterein alkalmazandó résidőkiosztás egységes szabályairól szóló, 1993. január 18-i 95/93/EGK tanácsi rendelet 4. cikke (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.**

2) **A Bíróság a Portugál Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások